

KÜRESEL ISINMA KURULTAYI SONUÇ BİLDİRGESİ

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından düzenlenen “Küresel Isınma Kurultayı” 7 Mayıs 2008 tarihinde TGC'nin Çağaloğlu merkezinde yer alan Burhan Felek Konferans Salonu'nda gerçekleştirilmiştir. Kurultayda 2 ayrı oturumda toplam 12 panelist küresel ısınma ve iklim değişikliği ile ilgili olarak sunumlar yapmıştır. “Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, ÇEKÜL, DenizTemiz Derneği TURMEPA, Doğa Derneği, Doğal Hayatı Koruma Derneği, Eminönü Belediyesi, Gebze Organize Sanayi Bölgesi, Greenpeace, İDO, İETT, İGDAŞ, İktisadi Kalkınma Vakfı, İSKİ, İstanbul Sanayi Odası, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul Ticaret Odası, İ.Ü Orman Fakültesi, Kadir Has Üniversitesi, Kültür A.Ş., Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, TEMA, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, TÜBİTAK, Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türkiye Odalar Birliği, Turistik Otelciler Birliği, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği” gibi kurumların da destek verdiği kurultaya toplam 200 kişilik katılım olmuştur. Katılımcılar da forum bölümünde görüşleriyle katkıda bulunmuşlardır.

Kurultay sonrasında panelistlerin sunumları ile katılımcıların görüşleri dikkate alınarak sonuç bildirgesi hazırlanmıştır.

Daha birkaç yıl öncesine kadar tartışılan bir konu olan küresel ısınma ve iklim değişikliğinin insanlığın ve doğadaki diğer canlıların geleceği tehdit eden önemli bir faktör olduğu her kesimce kabul edilmektedir. İklim değişiminin olduğunu kabullenmek bile sorunun çözülmesi yönünde önemli bir adımdır.

Dünyanın iklimi yörünge değişimi, eksen kayması, dünyaya ulaşan güneş enerjisi miktarında değişim, volkanik faaliyetlerle atmosferdeki partiküllerin artması gibi nedenlerle değişebilmektedir. Bu gibi sebeplerle dünyada daha önce 4 defa buzul çağı yaşanmıştır. Hatta 1640-1710 yılları arasında küçük buzul çağı denilen bir dönemden geçilmiştir. Küresel ölçekteki bu iklim değişimlerinin yanında bölgesel olarak zaman zaman sıcak-kurak ya da serin nemli dönemler de yaşanabilmektedir. Örneğin ülkemizde 1927-1928 gibi yıllarda şiddetli kuraklıklar yaşanmıştır. Ancak bu sayılanlar doğal yollarla iklimin değişmesine neden olmaktadır. Günümüzde ise küresel ısınma ve iklim değişimi olarak adlandırdığımız olgu insan aktiviteleri sonucunda oluşmaktadır.

Küresel ısınma insanların enerji, tarım veya endüstri gibi faaliyetleri ile sera gazları olarak nitelenen bazı gazların atmosferde yoğun bir şekilde artması sonucunda, yeryüzüne yakın atmosfer tabakaları ile yeryüzü sıcaklığının yapay olarak artması sürecidir. Bu sera gazlarının en önemlileri karbondioksit (CO₂), metan (CH₄), diazotmonooksit (N₂O), hidroflorokarbonlar (HFC), perflorokarbonlar (PFC), kükürtheksaflorid (SF₆)'tir. Sera gazlarının önemli bir bölümü fosil yakıt (petrol, petrol türevleri, doğalgaz ve kömür) kullanımı, tarımsal faaliyetler ve ormansızlaşmadan kaynaklanmaktadır. Örneğin en önemli sera gazı olan karbondioksit (CO₂) sanayi devriminden önce atmosferde milyonda 280 birim civarında bulunurken, 2005 yılında milyonda 379 birime ulaşmıştır. Bu CO₂ değerinin milyonda 450-550 birim seviyelerinde tutulması gerektiği kabul edilmektedir.

Dünya genelinde sera gazlarının artışından % 65 oranında enerji sektörü, % 17 Ormansızlaşma, % 14 Tarım, % 1 Endüstriyel Flor gazları, % 3 Atıklar sorumludur. Sera gazlarının artmasına bağlı olarak sıcaklıklar 100 yılda yaklaşık olarak 0,74 C° artmıştır. Önümüzdeki 100 yıl içinde de dünyanın ortalama sıcaklığının 1,4-5,8 C° artabileceği tahminleri yapılmaktadır. Daha şimdiden buzullarda erime, deniz seviyesinde yükselme, seller ve taşkınlar, kuraklıklar, gıda sorunları yaşanmaya başlanmıştır. İklim değişiminin sembolü haline gelen Altın Kurbağa gibi bazı türlerin neslinin tükendiği ortaya konmuştur. Önümüzdeki yıllar da bu gibi etkilerin artarak devam edeceği öngörülmektedir. Örneğin, okyanus akıntıları ve Gulf Stream akıntısının durabileceği, Dünya'daki mercan resiflerinin büyük bölümüne, Amazonlardaki yağmur ormanları gibi önemli karasal ekosistemlere geri dönüşü olmayan büyük zararlar verebileceği kaydedilmektedir. Ancak küresel ısınma sonucunda dünyamızı nelerin beklediğini tahmin etmek oldukça güçtür. Çünkü dünyada meydana gelen her olay başka olaylar üzerinde de etkilidir. Örneğin buzulların erimesi buz tabakalarından yansıyan güneş ışınlarının miktarının azalmasına, dolayısıyla yerkürenin daha fazla ısınmasına yol açabilecektir. Yine benzer şekilde ısınan havanın etkisiyle buharlaşma daha fazla olacaktır. Havadaki su buharı miktarının artması hem sera etkisinin artmasına neden olabilecek, hem de dünyaya ulaşan güneş enerjisinin azalmasına yol açabilecektir. Bu gibi karmaşık ilişkiler yapılan araştırmaların sayısı arttıkça daha iyi anlaşılabilir.

Küresel ısınmanın ve iklim değişiminin ülkelere etkileri farklı olabilecektir. Ülkemizin değişik bölgelerinde de beklenen etkiler farklı yöndedir. Ancak genel olarak oluşabilecek sorunlar, kuraklık, sel ve taşkınlarda artış, tarımsal üretimde azalma, tarım ve ormancılık açısından zararlı böceklerde artış, sulak alanların yok olması, biyolojik çeşitlilikte azalma, kıtlık-kuraklık ve aşırı sıcaklar sebebiyle ölümler, turizm gelirlerinde azalma olarak sıralanabilir. Ancak ülkemizi neler beklediği konusunda ayrıntılı bilgi vermek oldukça zordur. Çünkü bu yönde çok fazla araştırma bulunmamaktadır. Mevcut çalışmaların çoğu yurt dışında yapılan araştırmalara dayanmaktadır.

Küresel ısınmanın azaltılabilmesi için sera gazları emisyonlarının azaltılması üzerinde en çok durulan önlemdir. Nitekim ülkemizin henüz imzalamadığı Kyoto Protokolünün de temel amacı sera gazı emisyonlarının 1990 yılı seviyelerinden % 5 daha aşağı indirilmesidir. Bu strateji daha önce çeşitli konularda denenmiş ve başarılı olmuştur. Örneğin 1980'li yıllarda ozon tabakasının incelendiği belirlenince, bu duruma yol açan gazlara sınırlama getirilmiştir. Son yapılan çalışmalara göre de ozon tabakasının kendini yenilediği ortaya konulmuştur. Benzer şekilde yoğun hava kirliliğine, hatta ölümlere yol açan Kükürtdioksit (SO₂) gazı emisyonlarına sınırlama getirilmiş ve başarı sağlanmıştır. Ülkemizde de birim enerji üretimi için havaya salınan SO₂ miktarı 1990 yılı değerlerinin 3'te birine inmiştir.

Emisyonların azaltılması yanında diğer bir önlem enerji ihtiyacının karşılanmasında fosil yakıtlar yerine bitkisel kütlelerin (biyoyakıt) kullanımınıdır. Bu şekilde yeraltında depolanmış olan karbonun yeryüzüne çıkması ve karbon döngüsündeki miktarının artması engellenmiş olacaktır.

Karbonun depolandığı alanlarda daha fazla karbon biriktirilmesini sağlamak da diğer bir yaklaşımdır. Atmosferdeki karbon karalardaki ya da sulardaki fotosentez yapan canlılar tarafından (bitkiler, fitoplanktonlar gibi) bağlanmaktadır. Karbon daha sonra besin zinciri aracılığıyla fotosentez yapabilen canlılarla beslenen hayvanlara geçmektedir. Bu aşamadan sonra ya solunum ile atmosfere CO₂ olarak dönmekte ya da canlıların ölmesi ile toprakta veya sularda birikmektedir. Dolayısıyla karasal ekosistemlerle okyanuslar atmosferdeki karbonun azaltılmasında önemli rol oynamaktadır. 1990-1999 yılları arasında karalarda yıllık ortalama olarak 1,4 milyar ton, okyanuslar ile denizlerde ise 1,7 milyar ton kadar karbon depolandığı hesaplanmıştır. Böylece yıllık olarak toplam 3,1 milyar ton karbon atmosferden alınarak çeşitli şekillerde depolanmaktadır. Ancak buna karşılık ısınma, sanayi ve ulaşımda fosil yakıtların kullanılması ile atmosfere yıllık olarak 6,3 milyar ton (90'lı yılların ortalaması) karbon emisyonu olmaktadır. Neticede yıllık olarak atmosferdeki karbon miktarı 3,2 milyar ton kadar artmaktadır. Orman alanlarını artırmak, erozyonu azaltmak gibi önlemler küresel ısınmanın azaltılması açısından oldukça önemlidir.

Küresel ısınma ve iklim değişiminin azaltılması veya önlenmesi için birey, şirket, ülke ve dünya ölçeğinde yapılabilecekler mevcuttur.

Dünya ölçeğinde 1992 yılında Rio'da imzalanan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ile 1997'de imzalanan ve Kyoto Protokolü olarak bilinen anlaşmalar sorunun kabul edilmesi ve önlem alınması gerektiği konusunda önemli bir adımdır.

Ülke düzeyinde ise küresel ısınmanın ve iklim değişikliğinin kabul edilmesi ve emisyonların azaltılması gerekmektedir. Bu durumun bir politika haline getirilmesi zorunluluktur. Ne yazık ki ülkemizin bu konuda sınıfta kaldığı açıktır. Henüz Kyoto Protokolü imzalanmamıştır. Atmosferdeki karbon miktarının artmasında enerji sektörünün payının çok büyük olduğu bilinmesine rağmen, ülkemizde enerjinin büyük bölümünü (% 65) fosil yakıtlardan sağlanmaktadır. Yenilenebilir enerji kullanımının enerji sektöründeki oranı % 1'den daha azdır. Oldukça yüksek potansiyelimiz olmasına rağmen güneş, rüzgâr ve jeotermal enerji kaynaklarımız yeterince değerlendirilememektedir. Dolayısıyla enerji politikamızın gözden geçirilmesi gerekmektedir. Sadece enerji sektöründe değil, aynı zamanda tarım, ormancılık, ulaşım, sanayi sektörlerinde de küresel ısınma odaklı politikaların oluşturulması gerekmektedir. Örneğin tarımda hayvancılık, pirinç üretimi ya da bilinçsiz gübreleme ile oluşan metan ve diazotmonooksit emisyonları iyi bir planlama azaltılabilir. Benzer şekilde arazi kullanımındaki değişikliklerin (tarım alanlarında yapılaşma, ormanların turizm, madencilik, tarım gibi amaç dışı kullanımı ya da 2/B gibi uygulamalar ile orman alanlarının daraltılması) da küresel ısınmayı artırdığından hareketle, bu şekildeki uygulamalara taviz verilmemelidir. Bu konuda yasal düzenlemeler, vergiler, teşvikler ve cezalar kullanılabilecek en önemli araçlardır. Ancak planlama son derece önemlidir. Örneğin biyoyakıt üretimi plansız olarak teşvik edildiği için diğer tarım ürünlerinde azalma ve gıda sorunları çok yakın zamanda yaşanmıştır. Benzer şekilde enerjinin verimli kullanılması, kirleten öder prensibinin uygulanması, toplu taşımaya önem verilmesi, bina yalıtımlarının artırılması ve bu konularda halkın bilinçlendirilmesi atılabilecek diğer adımlardır. Sürdürülebilir gelişme ülke politikası haline gelmelidir.

TÜRKİYE GAZETECİLER CEMİYETİ
TURKISH JOURNALISTS ASSOCIATION

Şirketlere de küresel ısınmanın azaltılması yönünde önemli görevler düşmektedir. Şirketler üretimleri sırasında oluşan karbon emisyonlarını azaltmalı, enerjiyi daha verimli kullanma konusunda teknolojiler geliştirmelidir.

Birey ölçeğinde yapılabileceklerin en başında kamuoyu baskısı oluşturmak gelmektedir. Siyasi partilerin küresel ısınma konusundaki politikalarını sorgulamak, alışveriş tercihlerinde daha az enerji tüketen, karbon emisyonu az olan ürünleri almak kamuoyu baskısı oluşturma için başlıca araçlardır. Ayrıca evlerin yalıtılması, iklimin uygun olduğu yerlerde güneş panellerinin kullanılması, ulaşımda bisiklet ya da toplu ulaşımın, hibrid araçların tercih edilmesi, su tüketiminin azaltılması sayılabilecek diğer kişisel önlemlerdir.

Medyaya halkın bilinçlendirilmesi konusunda önemli görevler düşmektedir. Küresel ısınma ve iklim değişiminin nedenleri, alınabilecek önlemler gibi konularda yapılacak yayınlar ile konunun önemine dikkat çekilerek en azından kişisel ölçekte emisyonların azaltılması, enerjinin verimli kullanılması vb sağlanabilir.

Sonuç olarak, küresel ısınma ve iklim değişikliği yaşanan bir gerçektir ve bu durumu farkında olmak bile çözüm yönünde önemli bir adımdır. Unutmayalım değişen iklim gibi de görünse aslında geleceğimiz. İnsanoğlu olarak değişen koşullara uyum konusunda teknolojik olarak çözümler bulabiliriz, ancak doğa da yaşayan diğer canlılar bizim kadar şanslı olmayabilir. Geleceğimizi değiştirmek için, henüz çok geç değil!